

Bosna i Hercegovina mora izvršiti odluke kojima se nalaže uklanjanje crkve izgrađene na imovini lica koja su preživjela genocid u Srebrenici

U današnjoj presudi¹ vijeća u predmetu [Orlović i drugi protiv Bosne i Hercegovine](#) (predmet br. 16332/18), Evropski sud za ljudska prava je, jednoglasno, odlučio da je došlo do

povrede člana 1. Protokola broj 1. (zaštita imovine) uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima.

Predmetni slučaj se odnosi na crkvu koju je Srpska pravoslavna crkvena opština izgradila na imovini koju su podnositelji predstavke bili prinuđeni napustiti tokom rata 1992.- 95. godine.

Sud je naročito utvrdio da je propust vlasti da ispoštuju konačne i obavezujuće odluke iz 1999. i 2001. godine kojima je utvrđeno pravo na povrat predmetne imovine u posjed podnositelja predstavke, a za koji Vlada nije ponudila nikakvo opravdanje, imao za posljedicu ozbiljno narušavanje njihovog prava na imovinu.

Sud je također utvrdio, sa šest glasova naspram jednog, na osnovu člana 46. (obaveznost i izvršenje presuda) da tužena država treba da osigura izvršenje dviju odluka koje su donijete u korist podnositelja predstavke, a, naročito, da osigura uklanjanje crkve sa njihove imovine, najkasnije u roku od tri mjeseca nakon što ova presuda postane konačna.

Osnovne činjenice

Podnositelje predstavke čine 14 članova iste porodice, koji su rođeni u periodu između 1942. i 1982. godine, i žive u Konjević Polju i Srebreniku. Suprug prve podnositeljice predstavke i više od 20 drugih srodnika ubijeni su u genocidu u Srebrenici 1995. godine.

Tokom rata 1992.- 95. godine podnositelji predstavke su bili prinuđeni da napuste svoj dom u Konjević Polju. Imovina na kojoj su živjeli pripadala je suprugu prve podnositeljice i njegovom bratu, a sastojala se od nekoliko stambenih i poljoprivrednih objekata, njiva i livada.

Nakon što je imovina izuzeta u korist Crkvene opštine Drinjača, tokom 1998. godine tu je izgrađena crkva. Podnositelji predstavke nikada nisu bili obaviješteni o postupku eksproprijacije.

Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini („Daytonski mirovni sporazum“) zvanično je prekinuo rat koji je trajao od 1992. do 1995. godine. U cilju implementacije Aneksa 7 sporazuma, koji garantuje pravo na slobodan povratak izbjeglica u njihove domove i pravo na povrat imovine, Republika Srpska (jedan od dva entiteta Bosne i Hercegovine) je 1998. godine donijela Zakon o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine.

Podnositelji predstavke su pokrenuli postupak za povrat predmetne imovine u skladu sa ovim Zakonom. Odlukom Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (CRPC) iz 1999. godine, a nakon toga i odlukom Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica iz 2001. godine, utvrđeno je njihovo pravo na potpuni povrat imovine. Obje navedene odluke su konačne i izvršne.

Imovina je potom vraćena podnositeljima, izuzev parcele na kojoj je izgrađena crkva. Narednih godina podnositelji su bezuspješno tražili potpuni povrat imovine.

¹ U skladu sa članovima 43. i 44. Konvencije, presuda vijeća nije konačna. U roku od tri mjeseca od dana donošenja presude vijeća stranka može zahtijevati da se predmet iznese pred Veliko vijeće. Takav zahtjev, ukoliko do njega dođe, razmatra odbor od pet sudija Velikog vijeća. Ako odbor prihvati zahtjev, Veliko vijeće odlučuje o predmetu presudom koja je konačna. Ako odbor odbije zahtjev, presuda vijeća postaje konačna tog dana.

Konačna presuda Suda dostavlja se Komitetu ministara Vijeća Evrope koji nadgleda njeno izvršenje. Više informacija o izvršenju presuda je dostupno ovdje:

Pored toga, podnositelji su pokrenuli parnični postupak protiv Srpske pravoslavne crkve tražeći povrat u posjed sporne parcele i uklanjanje crkve. U toku 2010. godine promijenili su tužbeni zahtjev tražeći od sudova da priznaju valjanost vansudske nagodbe. Nižestepeni sudovi su odbili zahtjev smatrajući da vansudska nagodba nije zaključena, što su 2014. i 2017. godine potvrdili Vrhovni sud i Ustavni sud.

U međuvremenu, tokom 2004. godine građevinska inspekcija je izdala zabranu korištenja crkve, kojoj se usprotivio lokalni zamjenik načelnika opštine, a Srpska pravoslavna crkvena opština je dobila urbanističku saglasnost za crkvu.

Žalbeni navodi, postupak i sastav Suda

Pozivajući se na član 1. Protokola broj 1. (zaštita imovine), podnositelji su se žalili na to da nisu u mogućnosti koristiti svoju imovinu zbog toga što nelegalno izgrađena crkva još uvijek nije uklonjena sa njihove zemlje.

Osim toga, pozivajući se na član 6. stav (1) (pravo na pravično suđenje) žale se i na odluke domaćih sudova donesene u parničnom postupku.

Predstavka je podnijeta Evropskom sudu za ljudska prava 30. marta 2018. godine.

Vijeće od 7 sudija donijelo je presudu u sljedećem sastavu:

Jon Fridrik **Kjølbro** (Danska), *predsjednik*
Faris **Vehabović** (Bosna i Hercegovina),
Paul **Lemmens** (Belgija),
Iulia Antoanella **Motoc** (Rumunija),
Carlo **Ranzoni** (Lihtenštajn),
Jolien **Schukking** (Holandija),
Péter **Paczolay** (Mađarska),

i Andrea **Tamietti**, *zamjenik sekretara odjela*.

Odluka Suda

Između stranaka u postupku nije bilo sporno da su podnositelji predstavke vlasnici predmetne imovine koja im je kao interno raseljenim licima morala biti vraćena u skladu sa Aneksom 7 sporazuma.

Sud je nadalje ustanovio da je pravo podnositelja na povrat imovine utvrđeno odlukama iz 1999. i 2001. godine, te da su javne vlasti bile dužne preduzeti praktične korake kako bi osigurali njihovo sprovođenje. Međutim, umjesto da izvršavaju odluke, nadležni organi su u početku, 2004. godine, uradili upravo suprotno tako što su odobrili ostanak crkve na imovini podnositelja.

Podnositelji su i dalje spriječeni, 17 godina nakon što je Bosna i Hercegovina ratifikovala Konvenciju i njene protokole, da vrate u posjed cjelokupnu predmetnu imovinu. Vlada nije ponudila nikakvo opravdanje za neaktivnost nadležnih organa. Sud je zaključio da tako dug period neizvršenja jasno ukazuje na odbijanje da se predmetne odluke izvrše što je podnositelje dovelo u stanje neizvjesnosti u pogledu ostvarivanja njihovog prava.

Zbog propusta javnih vlasti da izvrše konačne i obavezujuće odluke podnositelji su morali podnijeti nesrazmjeran i pretjeran teret, te ozbiljno narušavanje svojih imovinskih prava.

Prema tome, Sud je odlučio da je došlo do povrede člana 1. Protokola broj 1.

S obzirom na to, Sud je zaključio da nije potrebno posebno razmatrati žalbene navode podnositelja po članu 6.

Obaveznost i izvršenje presuda (član 46.)

Sud je podsjetio da, kako bi pomogao odgovornoj državi da ispuni svoje obaveze iz člana 46., izuzetno može odrediti individualne i/ili generalne mjere koje je potrebno poduzeti kako bi se osiguralo ostvarivanje prava podnositelja čiju povredu je sud utvrdio.

U specifičnim okolnostima ovog predmeta, Sud je zaključio da odgovorna država treba da, bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri mjeseca od kada ova presuda postane konačna, poduzme sve neophodne mjere kako bi osigurala izvršenje odluke CRPC-a iz 1999. godine i odluke Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica iz 2001. godine, uključujući posebno uklanjanje crkve sa imovine podnositelja.

Pravično zadovoljenje (član 41.)

Sud je jednoglasno odlučio da je Bosna i Hercegovina obavezna platiti na ime materijalne štete 5.000 eura prvoj podnositeljici predstavke i po 2.000 eura svim ostalim podnositeljima.

Izdvojena mišljenja

Sudija Jon Fridrik Kjølbro je izrazio djelimično neslaganje sa presudom i to izdvojeno mišljenje se nalazi u aneksu presude.

Presuda je dostupna samo na engleskom jeziku.

---

tel: +33 3 90 21 42 08

Tracey Turner-Tretz (tel: + 33 3 88 41 35 30)

Denis Lambert (tel: + 33 3 90 21 41 09)

Inci Ertekin (tel: + 33 3 90 21 55 30)

Patrick Lannin (tel: + 33 3 90 21 44 18)

Evropski sud za ljudska prava je osnovan 1959. godine u Strazburu od strane država članica Vijeća Evrope da ispituje navodne povrede Evropske konvencije o ljudskim pravima iz 1950. godine.